

CSENDŐRSÉGI LAPOK



Szerkeszti és kiadja
a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv
szerkesztő bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre — — 12 korona

Félévre — — — 6 korona

Negyedévre — — 3 korona

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Félévre — 6 korona.
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik
minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, IV. Egyetem-utca 4. sz.

A detektív.

Irta: Székely Vladimír, budapesti ker. kapitány.

Egyetlen egy korszak sem produkált annyi úttörő, átforgató találmányt, mint a múlt század és a mai idők. Csak a vasutakra és gőzhajókra koll gondolnunk, melyekkel korábban még álmodni sem remélt gyorsasággal lehet a legmesszebb távolságokat közel hozni, a táviróra, mely gondolatsebességgel közvetít közléseket kontinenseken és világtengereken át, a telefonra, a drótnélküli telegráfra és a tudomány ezer kisebb, de ép oly fontos találmányaira.

Természetes, hogy ezek a mind művelődőbb emberi életfeltételeit is megváltoztatták. A távolságok nem játszanak többé szerepet, népek, fajok közelebb jutottak egymáshoz, a kereskedelem kiszélesbült, újabb piacokat teremtve magának és mindenrendű összeköttetéseiük élenkbbek és többoldalúak lettek. A forgalom szóval nemzetközi lett.

A világ fővárosai között létesített kényelmes összeköttetések felkeltették az utazási kedvet és minden esztendőben ezrek kelnek útra idegen országokba, kik az előbbi időkben nem is gondolhattak volna arra, hogy akkora utat tegyenek. Az iparszabadság és szabad költözködés következményeképp a vidék elnéptelenedett és mindenütt erősen megindult az egészségtelen beözönlés a nagy városokba, melyek csakhamar ama elemek gyűlhelyei lettek, melyek a becsületes munkától riadoznak és a modern milliós városok biztos rejtekhelyein eurhertársaik rovására folytatnak dologtalan életet.

Mert nemcsak a tisztességes társadalom változtatta meg életviszonyait. Azok is, a kik oldalt állnak, a kik törvényen kívüli állapotba helyezték magukat: a társadalom és a dolgozó polgár ellenségei is csodás gyorsasággal tudtak hozzáilleszkedni a változott viszonyokhoz. A művelt országokban elmúltak azok az idők, mikor utonállók megrohanták a gazdag kereskedők szállítmányait, elvétve fordul elő, hogy vakmerő rablók utasokra és magányos tanyákra rátörjenek. A banditát ma már nem mindig vad akasztófa-arczczal, rongyosan és éhesen kell elképzelni. Az annál is veszedelmesebb gazemberek ma sokszor elegáns szalonok parkettjain, előkelő éttermekben és szállodákban találhatók.

A régi regényességek többé-kevésbbé elfogytak. A borkor mögül előugró csavargó utonálló helyébe, a ki brutalisan végezte dolgát, ma jól öltözött gavallérok lépnek sokszor, a kik trükkjük keresztülvitelében, hacsak lehetséges, már tartózkodnak minden erőszakoskodástól és a művészetté kicsiszolt tolvaj- és szélhámostechnika minden furfangjával dolgoznak.

Az óriási méretekre megnőtt gazdasági eszközök a legveszedelmesebb és legnehezebben leleplezhető gazembereknek: a nemzetközi tolvajoknak, szélhámosoknak és csalóknak gárdáját teremtette meg, kik ma Berlinben, holnap Bécsben, holnapután Hamburgban jeleskednek és hiába tör a nyomukba rendőrség, táviró és telefon. Olvassuk el például *Manolescunak*, a nemzetközi román születésű szélhámos és tolvaj két könyvét! Az ember elámul, hogy milyen könnyű egy, a nemzetközi forgalomban tapasztalt, tehetséges és intelligens gazembernek büntetlenül portyázni és a felfedeztetés veszélye nélkül végig vendégszerpelni Európa minden nagyobb városaiban.

Nagyon megnehezült ma a bűnüldöző és nyomozó hatóságok feladata. Valamikor csak arról volt szó, hogy az erőszakot elnyomták a nagyobb erőszakkal. Rablóbandákat sokszor katonai karhatalommal szórtak szét. Tolvajok, gyilkosok nem mehettek messzire, ha a bűntény nyilvánossá lett. Lovas pandurokkal csakhamar a nyomukban voltak. Azonkívül a modern élet bonyolult üzleti vonatkozásai, melyek ma a bűnös világnak ugyancsak jelentékeny százalékát foglalkoztatják tarka és változatos büncselekményekben, egyáltalában nem is voltak. Mit tudtak akkor banküzemről, csekk-forgalomról, hitelezési manőverekről, gründolási szélhámoságokról és így tovább? Ha nem nyilvánvaló, erőszakos büntényekről volt szó, úgy a svindlerék éveken át országokon keresztül játszhatták végig kisdud és nagy játékaikat, sőt — mint például Cagliostro — a legelőkelőbb körök pártfogoltjaiképpen, tekintélyes és becsületes emberekként halhattak meg. Az erőszakos bűntevők üldözése is egyszerűbb volt. Egy főbenjáró bünténynél mindjárt az egész szomszedság volt talpon, majd a környékbeli falvak és városok, és annak valóban szerencsés székőnknek kellett lennie, a ki ki tudott bujni az önkéntes bosszulók karjaiból.

Hegedűt, harmonikát, tárogatót, és a többi hangszereket általánosan elismert legjobb gyártm. szállít.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB HANGSZERGYÁRA



STOWASSER I.

cs. és kir. udvari és hadsereg szállító, a Rákóczi-Tárogató feltalálója, Budapest, II., Lánchíd-utca 5. — Gyára: Ontóház utca 3. — Régi hangszerek javítása, vétele és becserélése. — Árjegyzék minden hangszerről külön küldetik.



Ma ugyancsak másképp van! A nagy városok hatalmas emberáradata a törvénynyel hadi állapotba jutott-nak ideális rejtekhelyet ad. Hogy nyomozunk ki az utcák embersokadalma, a tizezer házak és százezer lakásokban egy bizonyos embert? Honnan veszünk nyomot, támaszpontot, irányt?

Százezrek és százezrek között például ki kell nyomozni egy embert. Csak személyleírás után, vagy akár legyenek ismeretesek személyi adatai és viszonyai is. Mégis mennyi munkával és fáradozással egyértelmű a sok ember tengeréből ép ezt az egy „dialacsát” kihalászni?! Hát még ha nemzetközi gonosztevőről van szó, a ki joggal elmondbatja:

— Az én hazám a nagyvilág!

Itt lép elő, s bontakozik ki a maga egész súlyával és felelősségével a *detektív*hivatás, mely láthatatlanul, csendben, titokban teregeti ki a hálóit a nyüzsgő emberáradatban a maga kiszemeltjeire. Képletesen szólva, mintha nesztelenül lábujjhegyen surranva közelítene meg az ellenséget. Majd hirtelen rácsap, — a bűnös dadogva tagad, de hiába: a detektív munka arra már a *bizonyítékgyűjtéssel* is felépítette ellene azt a sánczot, mely majd jó időre elzárja a delikvenst a külvilágtól és szabadságtól.

A detektív szó a latin *detego*-ból származik, mely annyit tesz, mint felfedezni, felderíteni. És ez az értelem a detektív munka, a puhatóló, üldöző, felderítő és felfedező működésnek egész terjedelmére vonatkozik.

Világos, hogy ez a kettő — üldözés és rábizonyítás — nagy néha leküzdhetetlen akadályokba ütközik, melyeket csak egy a gonosztevőhöz furfangban és kombinációképességben, valamint más vonatkozásokban is hozzáértő ember gyűrhet le. A híres *Pinkerton* mondotta:

— A detektív hivatás *művészet*, melyet nem lehet megtanulni. Ehhez született tehetség kell, melyet gyakorlattal és tapasztalattal kiegészítve magas fokra lehet kiképezni.

Ép így vélekedik Conan Doyle zseniálisan kiegészített regényalakjáról, Scherlock Holmesról:

— Milyen rettenetes gonosztevő lenne az az ember, ha fényes adományait nem a társadalomért, hanem a társadalom ellen használná.

Melyek a jó detektív kellékei? Erre *Ralph Morton*, az irodalmilag is dolgozó amerikai detektív így felel:

Egy hivatása magaslatán álló detektívnek fő fegyvere az esze. A jó detektív nem állhat semmi tekintetben csak *átlagos* fokon. Nemesak értelmi tulajdonságaival álljon felül a mindennapiságon, — bisz tenger furfanggal és bonyodalommal áll minduntalan szemközt, melyet nyomban meg kell látnia igazi lényegükben, — hanem testi erejével és ügyességével is ki kell válnia. Hísz a veszedelem állandóan mellette leskelődik.

Szellemi, lelki és fizikai erő az, melyeknek együtt kell hatniok a detektív-nél. Itélőképesség, éles szem, pompás memoria és mélyigható kombináló képesség. Erély, fáradhatatlanság — és együtt van a detektív fegyvertára.

Mind olyan tulajdonságok, melyek *valamennyiünknek* elengedhetetlen feltételei, kik a nyomozó működést avatuk hivatásunkká. A detektív-nél azonban talán még felfokozottabb mértékben kell, hogy meguyilvánuljanak, mert az ő világa a nagy, a milliós városok haditerope, melyek az emberi salak és a bűnös társadalom leg-*raffináltabb* elemeinek természetes gyűjtőtelepei.

*

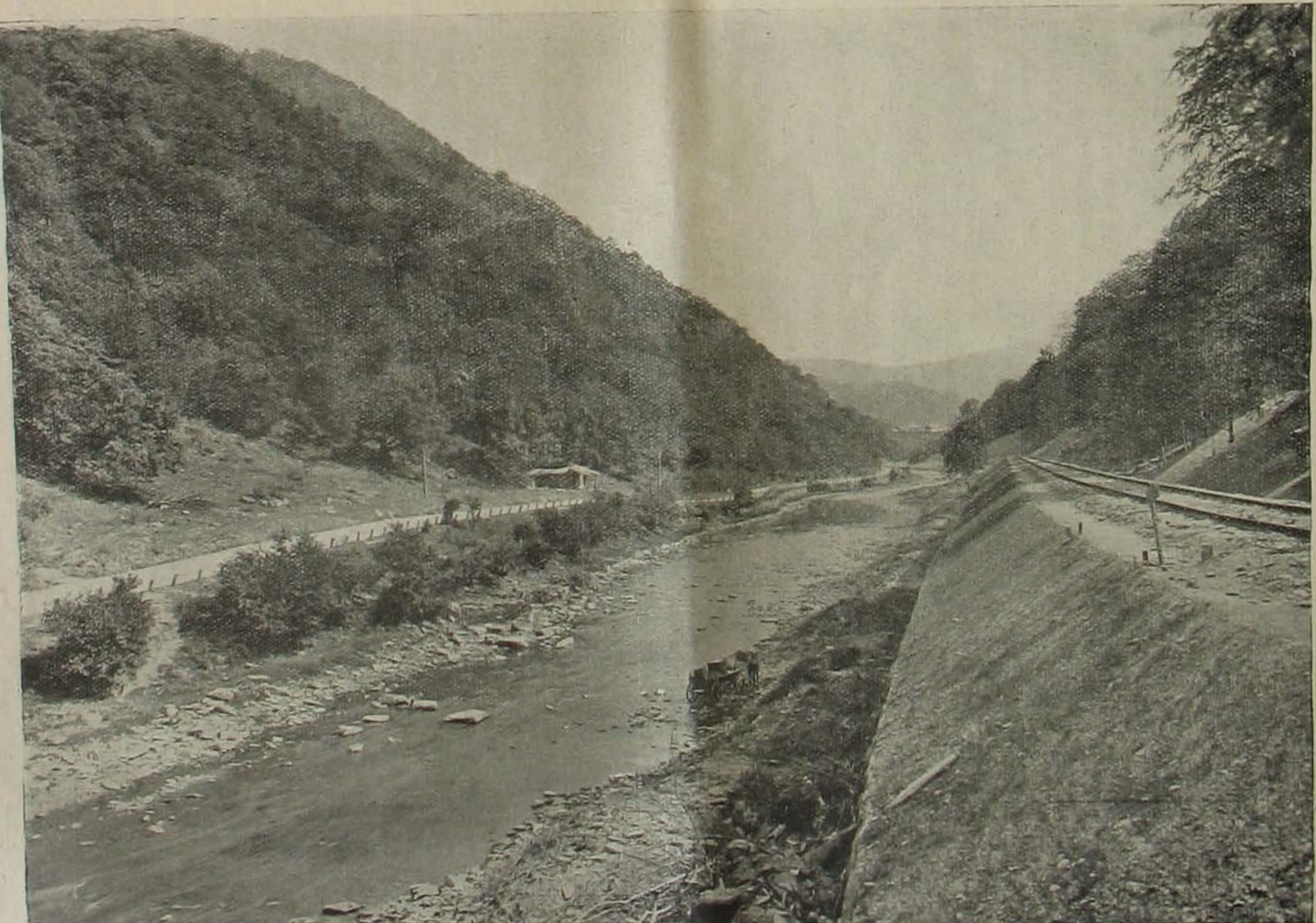
Tartsunk most egy kis szemlét a különböző *detektív-typusok* között, melyek országszerte mások. Kezdjük, mint hozzánk legközelebb esőt, a *budapesti* detektív-nél. Nem akarunk a dicsériádák émelyítő hangnemével megindulni, de igazságtalanok lennénk e kiváló intézménnyel szemben, ha nyomban le nem szögeznők, hogy a budapesti rendőrség detektív-kara egyike a kontinens legkiválóbbjainak. A budapesti rendőrség méltán hivatkozhatik rá, hogy az utóbbi évtizedben alig volt súlyosabb bűncselekmény, melynek tetteseit ki nem nyomozta volna, melyben nemcsak megnyugtató, hanem itt-ott meglepő eredményeket ne ért volna el. Ebben a munkában pedig az orosz-lánrész a detektív-kart illeti meg. Ezidőszerint ez 240 tagot számlál. Tizezer lakosra tehát Budapesten három detektív sem jut. A budapesti rendőrség területi hatásköréhez viszonyítva pedig egy detektív-re mintegy 205 katasztrális hold esik.

Ez az aránylag kicsi létszám azonban derekasan felel meg hivatásának. Igaz, hogy a detektív-anyag megválasztásánál a legnagyobb körültekintéssel járnak el és alapos rosta alá kerül már az, a kit a detektív-tanfolyamra engednek. Kinevezése azután is csak egy évi próbaidőre szól, úgy hogy végeredményben igazán válogatott csapatok állnak rendelkezésre. A budapesti rendőrség a mellett a legkülönfélébb foglalkozási ágakból szervezi a maga detektív-karát. Igen nagy előny az, mert mindenki a maga volt foglalkozásában szerzett speciális ismereteit is hozza magával, melyeknek a nyomozásnak megannyi szerfeágazó útjában alkalmadtán nagy hasznát lehet venni.

A budapesti detektív-et azután rátermettsége, hajlama és egyéni képességei szerint egy-egy speciális ügykörre nevelik ki. A testület egész működése szigoruan a *munkafelosztás* elvén épül fel. A detektív-kar a bűncselekmények neme szerint *csoportokra* oszlik fel. Például külön csoport dolgozik betörésekben, külön zsebtolvajlásokban, más csalási, más gyilkosságok, sérülési ügyekben, más ellenőrzi a zálogházak, a szállodák, a mulatóhelyek forgalmát és így tovább. A ki a milyenbe bele-nevelődött, marad mindvégig, úgy hogy bizonyos idő

Ha fáj a feje⁷ ne tétovázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás-pastillát**

mely 10 perc alatt a legmákosabb migránt és fejfájást elmulasztja. — Ára K 1.20. — Kapható minden gyógytárban. Készíti Beretvás Tamás gyógyszerész Kispesten. Orvosok által ajánlva. Három dobozál ingy. postai szállítással.



A hol az oroszok betörték Magyarországra. — Csontos-völgy.

multán nagyon értékesíthető személyi és ügykörbeli ismeretekre tesz szert.

Betörés történt. A helyszíntre kivonuló betörő-detektívek csak egy pillantást vetnek s már megmondják nem egyszer, hogy melyik banda a ludas. Más eset. A lövészversenyen vagyunk. A sieg-éhes népségből egyszerre csak innen, majd onnan emelnek ki egy embert. Csendesen, feltűnés nélkül. Ismert zsebtolvaj, a kít a detektívek idejekorán tesznek ártalmatlanná.

Egyáltalában a *megelőző* szolgálat az, a melynek Budapest detektívjei mesterei. Nem egyszer történt meg, hogy mondjuk egy betörés tettesét a zsákmányolt holmikkal együtt előbb tettek hávorsra, mielőtt a lopott fél megtudta volna, hogy meglopták.

Mindenben összefüggő, egységes a budapesti detektíveknek a munkája, mindamellelt az egyéni találékony-ságnak és képességnilyánításoknak is tág tere nyílik, úgy, hogy az ambíció rugója ösztökéli minden tagját.

Nézzünk most másfelé! Állapodjunk meg például Oroszországnál, melyet a «rendőrállam» típusának mondanak. Ki az, ki nem hallott a híres «harmadik szekcióról» a pétervári belügyminiszterium titkos rendőrségéről? Tevékenysége főleg az úgynevezett politikai büntettek ellen irányul.

A közönséges büntetteket Oroszországban aránylag enyhén büntetik a politikai és sajtóvétségekre divó megtorlásokhoz képest.

Már az Oroszországba vala belépéskor kapott az ember egy kis izelítőt mindazokból a nagyszerűségekből, melyek rá várnak. Mindenkiel röviden, mint valami gyanus emberrel bánnak. Karddal és revolverrel felfegyverezett katonák nem épen barátságosan kérték az útlevelet, a színtén nem szeretetreméltó vámhivatalnokok pedig azzal szórakoztak, hogy az utasok bőröndjét össze-vissza túrták. A szállodába való megérkezéskor pedig az első volt az útlevél felmutatása, ha meg el akarunk utazni, megint előről kezdődött és okvetlen be kellett szerezned az útlevél láttamoztatását.

Ámbátor Oroszországban nem is lehetett más a rendőrség. A forradalmi mozgalmak különösen a terroristák és nihilisták szünetlenül folytatják titkos és félelmetes játékaikat, hogy végre is minden rendelkezésre álló eszközzel kell ellensúlyozni mesterkedéseiket.

Tiszán bűnügyi szempontokból az orosz rendőrség szervezete és sikerei voltaképen bámulatraméltók. Az oroszoknak rég elvük, hogy igazi sikerek csak a *kém-rendszerrel* érhetőek el. Az orosz rendőrügynököknek (detektíveknek) azzal a képességgel kell rendelkezniök, hogy áldozatukhoz minden alakban tudjanak közeledni, bizalmát megnyerjék, kiessék és lassan mint a pók, terítsék rá hálójukat. Így van az, hogy a *kémkedés* a titkos rendőrség szolgálatában Oroszországban egy neme a mellékfoglalkozásnak, melyet minden rendű és rangú emberek üznek. A bérkocsis, ki engem a szállodába visz, a szobapincézér, a ki engem fogad, a házi-

szolga, a ki podgyászomat felviszi, a szobalány, a ki a kicsomagolásnál oly barátságosan segít, mind kém lehet, a ki a legesekélyebb gyanus tünet esetén értesíti a rendőrséget.

Kézencek, hogy az ilyen rendszer egyrészt nagy sikereket érhet el, másrészt azonban számtalan tévedések okozója lehet. Mert azok az elemek, melyekből az ottani detektív-gárda toborzódik, a mi fogalmaink szerint nem mindig kifogástalanok. Súlyt ott csakis az élelmes-ségre, a ravasszágra, ügyességre s mindenekelőtt az elért *sikerre* fektetnek. Az ügynökök (detektív) erkölcsi minősége kevésbé jó figyelembe.

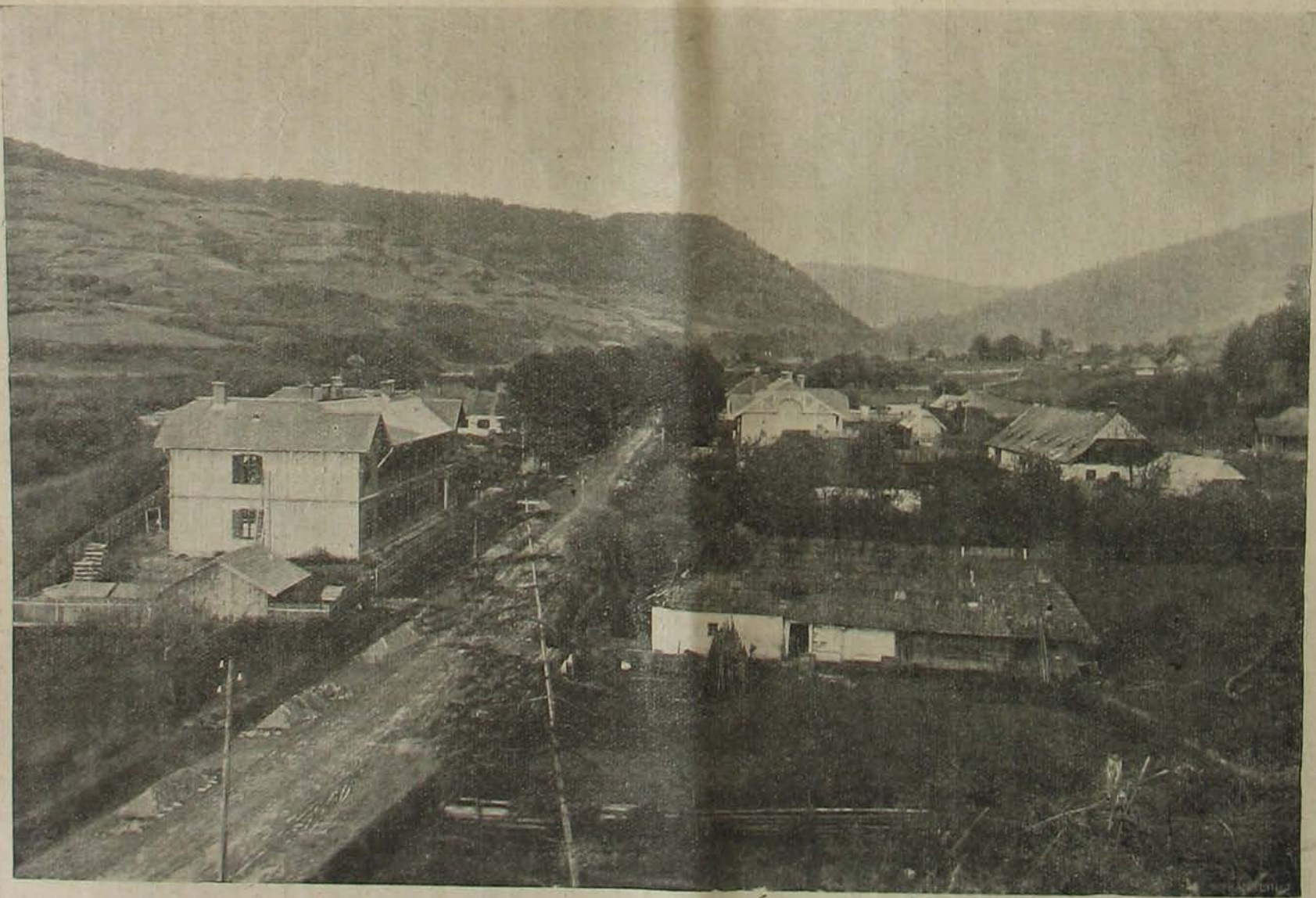
Egészen mások, sőt éppen ellentétesek a viszonyok az angol és az amerikai rendőrségnél, a hol a detektív munka, az állami és hatósági szervektől eltávolodva, külön hivatás, helyesebben *kereset*-jellegű. Az üzleties gondolkozású angolszász faj a detektív-munkát is függetlenítette és azt üzletnek olvasztotta be, úgy hogy az amerikai rendőrségnek úgyszólván nincs is detektíve. Az amerikai rendőrségek már évtizedek óta úgynevezett amatőrdetektíveket alkalmaznak, a kikre többé-kevésbé fontos ügyeket bízunk, melyeknek sikerétől függ a további boldogulásuk.

Az eredmény nem kevésbé kielégítő. Az amerikai detektívek az észrevétlen megfigyelésben mesterek. Az amerikai detektívnek hivatali (bűró) tevékenysége semmi. Az ő tere mindig a külső szolgálat, az utca, a lebu, a különösen hirhedt városrészek, a hol tapasztalat szerint tolvajlások és utonállások történnek. Ott van a bankokban, nagy üzletekben, a pályaudvarokon, az express vonatokon, ünnepeken... A hivatalos rendőrséghez vékony szál köti csupán, a maga szakállára, helyesebben sikerére dolgozik, melyek búsásan lesznek fizetve.

Így igazi művészetté az amerikai detektív avatja ezt a hivatást. A *felismerhetetlenné* tevésben például bármely színészszel vetekedhetik, a minek úgy is kell lenni, mert egy-egy megfigyelésnek csak úgy lehet sikere, ha a megfigyelő ismeretlen marad. Így például New-York kínai negyedében a legjobb és legügyesebb detektívek egész serege tanyázik. Éppen itt vált be legjobban az a rendszer, mely minden arravaló embert igyekszik ebbe a szerepkörbe bevonni, mert a pinczéreként, házmestereként és így tovább fungáló kínai detektívek nélkül a büntények tízedrészre sem jutna napvilágra.

Pinkerton egyszer három hónapig mint kocsmáros élt egy amerikai városban és egy rég keresett rablót és banktolvajt leplezett le. Az amerikai és angol detektív egyáltalán ép oly otthonosan mozog egy new-yorki milliomos vagy angol főúr parkettszalónjában, a hol a vendégek és szolgálsemélyzet megfigyelésével foglalkozik, mint mikor matróz- vagy munkásruhában a hirhedt Whitechapel legutolsó lebujaiban van.

Az amerikai és angol rendőrhatalóságok, mint mondtuk, a magádetektív intézményt sokszor veszik



A hol az oroszok betörték Magyarországra. — Fenyves-völgy.

igénybe. Abból indulnak ki, hogy hivatalnok-embernek nem lehet az a mozgékonyasága és gyorsasága, mindezekelőtt az az érdeklődése, mint a szabad embernek. A hivatalnok sokkal inkább van megterhelve a mindennapi, eltörpítő apróságokkal, úgy hogy a nagy esetek számára már nincs elegendő ereje. És virágjában van ott a magándetektív intézménye. Ma nincs előkelő bál, nincs nagy bankház, áruház, vasút detektív nélkül, a kik mindenféle megfigyelő munkát végeznek.

A magándetektíveket odaát egyáltalán a legkülönbözőbb megbízásokkal látják el, melyek élénken illusztrálják az amerikai detektívek sokoldalúságát. Pinkertonék megvédenek egy gyárat a romboló kedvű sztrájkolók elől. Pinkerton maga hozott egyszer Chikágóból San-Franciskóba egy nagy pénzüsszeget. Fűtőnek öltözködött és zubbonyába varratta a pénzt. A rablók tényleg megtámadták a vonatot és természetesen a fűtő zubbonyát nem nézték át. A fekete kéz ezimén operáló olasz banditták szintén Pinkertonékat foglalkoztatták. Hetek bosszat figyeltek őket a züllött esavargók lakhelyein és kocsmáiban, miközben a változatosság kedvéért itt-ott frakkot is öltöttek, hogy egy milliárdos estélyén, mint a társaság tagjai, megfigyeljék a vendégeket.

Pinkerton különben szegény hognár fia volt valamikor, ki véletlenül felfedezte, hogy úgy mondjuk, szaglásérzékét. Gyakorlattal tökéletesítette tehetségét, tanult, dolgozott és husz évvel később már egy kétezzer főből álló iskolázott detektívárdának parancsolt, mely az egész világon volt szétszórva. Természetesen rajta kívül is van Amerikában és Angliában még sok kisebb-nagyobb detektívügynökség, kik teljesítő képességük szerint holdognak.

Amerika és Anglia szóval a magándetektívek hazája. Mindenütt egyebütt azonban a magándetektívsegek már alárendeltheb szerepet játszanak. Így nálunk is, a hol különben csak a legutóbbi időben kellett a magándetektíveket megrendszabályozni, miután nagyon sok magándetektív a közönség bizalmával igen gyakran nagyon csufosan visszaélt, inkább a zsebük hasznára nyomozva, mint a rájuk bízott ügyek igaz érdekére. Ezért aztán nálunk a magándetektív gyakorlata már hatósági engedélyhez van kötve. Erköletesleg *kifogástalarnak* jogvézettnek, vagy legalább is azelőtt hatósági detektív minőségben vagy közigazgatási pályán működöttnek kell lennie.

Igy megvan a garancia, hogy a közönség bizalmával nem él vissza és egyttal megfelelő képességekkel is rendelkezik a magándetektív működése, mely nem mindennapi képességeket, de egyttal lelkiismeretességet és kötelességtudást is megkövetel. Mert talán sehol sem lehet jobban visszaélni, mint a magándetektív irodájában, a hová legtöbbsnyire már csak félve örzött titkokat, még a hatóság szeme előtt is eltakart bizalmas ügyeket visz a segélyt, tájékoztatást kereső ügyfél.

ÉRDEKES NYOMOZÁSOK.

A mulatás vége.

Irta: V.

Alkalom szüli a tolvajt, mondja a példaszó. Alkalom pedig — mint minden másra — a lopásra is kínálkozik elég gyakran s ha a kisértésnek kitett egyénben nincs elegendő erkölcsi erő, megszületik a tolvaj. Az ilyen alkalomszülte tolvaj által elkövetett lopás ritkán szokott kiderülni, mert az alkalmi tolvaj a legtöbb esetben a közönség előtt mint becsületes ember szerepel, kire sokszor még csak gyanakodni sem lehet, ezen kívül rendszerint csak akkor merészel lopni, midőn az alkalom annyira kedvező, hogy a felfedezéstől tartani nem kell. Ilyen esetekben tehát a nyomozó csendőrnek hatványozott tevékenységet kell kifejteni, ha eredményhez akar jutni.

Egy ilyen alkalmi lopás kiderítéséről számolok be az alábbiakban.

A földművelő emberek úgy jutnak pénzhez, ha terményt, vagy az általuk nevelt állatokat értékesítik. Így tett Cs. M. váznoki lakos is 1906. évi augusztus havában, midőn egy nagyobb fizetési kötelezettségének akart eleget tenni.

Saját nevelésű két darab tinóját hajtotta el — felesége és 20 éves fia társaságában — a sásdi vásárra. Az asszony és a fiu leginkább azért ment el vele, mert az öreg nagyon szerette a vásározó emberek ősi szokásait: az áldomásivást s ilyenkor, ha belejött az ivásba, bál várhatták otthon, sokszor hétszám sem ment haza és éppen ezért nem bíztak meg benne, hanem — nem kevés bosszuságára — ellenőrzők gyanánt ők is vele mentek. Restelte ezt Cs. nagyon, de mert az asszony mellett fia is állást foglalt, hiába ellenkezett.

Ezuttal azonban hiába jöttek vele Sásdra, mert a mint a tinókat eladták, a gazda vette fel a pénzt, mintegy 950 koronát és többé ki sem adta kezéből, mert — mint mondá — ő az úr a háznál, a pénzzel ő rendelkezik. Mulatni azonban még sem mulathatott, mert az asszony és fia hosszas rábeszélésére kénytelen volt hazamenni, de azért a pénzt még mindig nem adta oda a feleségének, pedig mennyivel gondosabban tudta volna az azt megőrizni, mint Cs. maga.

Ugyanis Cs. egyik meződi lakos rokonának nagyobb összeggel tartozott: a pénzt tehát el kellett vinni Meződre. Meződ mintegy másfél órányira van Váznokhoz. Cs. úgy tervezte, hogy a következő vasárnap megy el oda, nehogy munkanapot veszítsen. No meg azért is, hogy biztosabban hon találja rokonát.

Vasárnap reggel felkészült a nagy utra azzal a szilárd elhatározással, hogy csak azért is megmulatja övéinek, hogy tud ő józanon is gondolkozni és nem szorul gyámkodásra; elvégre is — gondolván magában — hisz ő ezü ember vagyok és tudom, hogy mit cselekszem.

Amint Cs. Meződ felé haladt, talán még imádkozott is, annyira magába szállt s viláért sem mert volna gondolni holmiféle mulatozásra és mert a vasárnap kedvéért tiszta ruhát is öltött magára, mintegy kicserélve érezte magát, minek maga is szinte örült. Csakhogy közbejött — a mint hogy minden jónak indult eseménynek valami közbe szokott jönni — a meződi csárda, mely ugyan egészen Meződ tövében van, de még sem lehetett kikerülni.

Mindegy — gondolta magában Cs. — azért sem megyek be.

Ezt ugyan mindjárt akkor mondta, a mint a csárdát megpillantotta, de mentül jobban közeledett feléje gondolatai annál gyorsabban kezdtek váltakozni, míg végre azon kezdett tanakodni, hogy elvégre is az ember ugyanis csak egyszer él, aztán a vásárban sem ivott semmit és van is abban valami, ha az ember egy deczi pálinkát megiszik, ő pedig többet úgy sem inna, bár van olyan ember is, ki az egész vagyonát képes elinni, ő reá ezt még sem lehet ráfogni stb., míg végre a csárdához érve, habozás nélkül betért.

A belépésnél valami olyant érzett ugyan, mint a ki valami rendelleneset cselekszik, mégis — nehogy esetleg még visszaforduljon, hamar kért egy deczi pálinkát, magában gondolván, no de ennél többet a viláért sem iszom. Csakhogy nála is bekövetkezett az a közmondás, hogy csak az első liter bor drága, a többit akár duplán is megfizethetik az emberrel, mégsem sokalja. Úgy járt Cs. is, az első deczi pálinkát követte a második, harmadik stb., míg végre annyira leitta magát, hogy a csárdából történt távozása után azt sem tudta hova indult volt, miért is a csárdától mintegy 300 lépésnyire az utmentén egy fa árnyékában lepihent.

Későbbi megállapítás szerint délelőtt 11 órától délután 5-ig aludt ottan, de oly mélyen, hogy még táp az ágyuszó sem ébresztette volna fel álmából. Midőn éppen azt álmodta, hogy az adósságot tisztára kiegyenlítette, reá csapott hűséges párja, miután nem győzte kívánni férje hazajövetelét és keresés közben őt a fa alatt feltalálta.

Nem valami kellemes felébredés volt ez. Talán még akkor sem lett volna, ha a pénz kevés híján meg is lett volna nála, de éppen az volt a legnagyobb meglepetés, hogy az egész pénz oda volt, pedig a későbbi megállapítás szerint a csárdában csak 2 koronát költött el, a többit tehát valaki ellopta. De ki? Ki fogja azt kitalálni, mikor egy vasárnap az oly forgalmas utvonalon, mint a milyen a pécs-dombóvári országút, ezer és ezer ember fordul meg?

Az asszony tépte a haját bánatában, míg az ember belátva semmirevalóságát, öngyilkossággal foglalkozott. bővebb felvilágosítást azonban sem ő, sem a csárdás adni nem tudott.

Éppen vacsora után voltunk aznap a sáedi csendőrlaktanyában, a midőn nyöszörgést hallottunk a folyosón. Egy rendkívül kétségbeesett asszony állt előttünk, ki majd egy negyedóraig egyebet sem tett, csak jajgatott,

míg végre erős nógatásra szakgatottan elmondotta a férje esetét.

Panasz vétele után két járőrben kimentünk az eset nyomozására. Az asszony kijött velünk a helyszínére, de ott egyebet nem találtunk, mint egy meglehetősen megfeküdt és lehevert fekhelyt. Cs. gazdát akartuk ezután kikérdezni, de annak nyoma veszett. Husz órai keresés után végre meglett a káros, ki még annyit sem tudott mondani, mint a felesége és mintha beléfojtották volna a szót, oly hallgatag volt. Nehéz dolog ily esetben megkezdeni a nyomozást, mikor senki semmiféle adattal nem tud szolgálni. Csak a csárdás volt még hátra, kiben nem bízunk valami nagyon, mert orgazdaság miatt nem egyszer gyűlt meg a baja velünk, tehát nem szívesen látott vendégei voltunk: mindazonáltal őt fogtuk először is kikérdezés alá. Azonban — mint az előre is látható volt — tőle semmiféle tájékoztató adatot nem kaptunk. Ő csak annyit mondott be, mint a mennyi későbbi megállapítások szerint is tényleg megtörtént nála, t. i., hogy a káros mintegy 4—5 deczi pálinkát megivott nála s aztán távozott.

Így kevés kilátásunk volt az eredményre, de azért nem adtunk fel a reménnyel. A másik járőrtől elválva az utvonal mindkét irányában távoztunk azzal, hogy az összes utszéli csárdákban pihatólni fogunk az idegenek és helybeliek esetleges ott megfordulása után és a szükséghez képest egyes gyanús helyeken lesállást is tartunk.

Mintegy 24 órai ugyyszólván irány- és cél nélküli kutatás után ismét találkoztunk a másik járőrrel de eredményt sem az, sem mi felmutatni nem tudtunk, mire a másik járőrt bevonultattam, míg én járőrtársammal ismét a csárdába tértünk és újabb kikérdezés alá fogtuk a csárdást. A csárdás egyik alkalmazottja közbeszólva azt találta mondani, hogy nem-e az a két sározó ember lopta ki annak az embernek a pénzét, kik vasárnap a déli órákban 1—1 üveg sört ittak és Sásd felé távoztak?

A csárdás erre azt mondotta, azok becsületes sározó munkások, kik a meződi iskolát sározzák, azokra gondolni sem lehet, mert jól keresnek. Vasárnap is 50 koronát kaptak a meződi előljárósaigtól, tehát nem lehettek rászorulva arra, hogy lopjanak.

Nem nagy eredmény, de mégis csak valami. Bementünk Meződre a községi bíróhoz és a két sározó ember kilétét megállapítottuk, majd az 50 korona munkadíj felől is érdeklődtünk. A bíró az illetőket megnevezte és bemondotta azt is, hogy a két munkásnak tényleg fizetett 50 koronát.

Ezen adatok után a két gyanúsított és pedig B. J. után a helyszínéhez mintegy 3 óra járásnyira eső Kisbodolyára, míg P. M. után Kisbodolyához szomszédos Egyházbér község felé vettük utunkat.

Utközben minden utba eső kocsmában kérdezősködünk az illetők után, de sehol sem tudtunk meg többet, minthogy a nevezettek 1—2 üveg sör elfogyasztása után

távoztak, ami annyival inkább sem volt feltűnő, mert az illetők aznap pénzt kaptak és egyébként is szoktak sörözni, ha pénzüik volt.

Kedden este úgy 6 és 7 óra között érkezünk az egyházbéri vasuti megállóhoz, hol a jegykiadó-őr kint ülven az őrház előtt, azt újságolta, hogy nem rég jött a községből, hol P. és B. sárosó emberek nagyban mulatnak. Elmondotta még, hogy milyen jó kerestetük van nekik, most is 50 koronát kaptak ki, dacára, hogy foglólul is annyit vettek fel. Még méltatlankodott azon, hogy az államvasut milyen rosszul fizet, neki alig tellik a megélhetésre, ezek meg másoknak is tudnak fizetni.

Besiettünk a községbe és a községi bíró, valamint az egyik esküdttel a község koresmájához mentünk, hol a korcsma utca felőli bejáratánál a bírót azzal küldöttük be a korcsmába, hogy az illetőket szólítsa fel a kijövelekre és ne közölje velük ottlétünket, míg mi a redőnyön át figyeljük a bent történeteket. A bíró, úgy a hogy megbeszéltük: hogy az illetőket a feleségeik hivatják, elég ügyesen kiküldötte őket, majd ő is kijött utánuk, mikor pedig már kint voltak, általunk körülvettettek és a községházához kísértettek.

A községházánál egyenkint kikérdezés alá fogtuk őket, de mintha csak egy beszélt volna, oly egyöntetűen feleltek kérdéseimre.

Addigi minden kiadásukat az 50 korona kapott pénzzel fedezve, igyekeztek bizonyítani, majd méltatlankodtak azon, hogy a szegény embernek már a keserves keresetét is irigylik, azt szeretnék, ha éhen halna. Arról, hogy Cs. gazdát valahol és valaha látták volna, tudni sem akartak. Végre is az asszonyokra került a sor, kik addig mitsem tudtak férjeik kikérdezéséről, mert aznap Kisbodolyán voltak mind a ketten.

Az asszonyok kikérdezése is meddő lett volna, ha a rajtuk levő új ruha, selyemkendő, új cipő stb. fel nem tűnt volna nekünk, mire nézve már nem tudtak teljesen kielégítő feleletet adni. Majd midőn ezen áruk holszerzését illetőleg eltérő válaszokat adtak, kezdett a dolog egy kissé tisztázódni, míg végre kiderült, hogy Pécsen is jártak és ott is vásároltak egyet-mást.

Ezen adatok egybevetése után már mintegy 150 korona igazolatlan összeg állott fent, mire újból a férfiak kerültek a kikérdezési sorba, de ezuttal már, bár nagyon vontatottan, mégis valamivel több eredményre végeztünk velük.

Ugyanis az asszonyok által előadott tárgyak holszerzését először azzal igazolták, hogy előbből is volt nekik pénzüik, majd mikor az ismert szegénységüket elébük tártam és kétségbe vontam azt, hogy megtakarított pénzüik lett volna és végül, midőn mindegyiknél házkutatást tartottam és még több, mintegy 400 korona értékű holmi előkerült, kezdtek burkoltan heismerni cselekményüket, melyet a következőkben adtak elő:

A kérdéses vasárnap, midőn Meződről hazatérőben voltak és a mezői csárdában is megfordultak, az utmentén látták, hogy egy ember alszik, kiből B. egy

távoli rokonát ismerte fel, majd az illetőtől mintegy 4—5 lépésnyire feküdt egy vörös bőrtárca, tele pénzzel, erre elkezdették Cs. gazdát költögetni, de az annyira aludt, hogy sehogysem voltak képesek felkelteni. Nem tudták, hogy a pénz kié lehet, mert B. állítása szerint Cs. gazdára ennyi pénzt sohasem bíztak, tehát az nem is lehet az övé, így, mert a pénz tulajdonosáról meggyőződni nem tudtak, azt egyszerűen, mint talált pénzt magukhoz vették és legcélszerűbbnek vélték egyuttal meg is tartani.

Ezen meséjüket természetesen senki sem hitte el, bár azzal semmit sem könnyítettek magukon, mégsem ismeretek be többet.

Kiderült még hogy ezen földhöz ragadt kót szegény ember a lopott pénzen Pécsen vásárolt két darab malacot Egyházbéregig, mintegy 25 kilométer távolságon bírlócsin szállították haza. Majd pedig megkerült a mezői határban az ellopott pénz tárczája is és az összes bűnjelek értékének számbavételével a pénzből csak mintegy 80 korona hiányzott, mit természetesen elköltöttek.

Nevezettek az összes bűnjelkekkel a sádsi kir. járásbírósnak adták át.

Midőn pedig az eredményről Cs. gazda is értesült, megjött neki a szava és nem győzött eleget hálálkodni, aztán ünnepélyesen megígérte, hogy többé soha nem iszik.

A nyomozó járőrnek, mint ezen esethen is látjuk, sohasem szabad feladni a siker reményét és a szilkszavu, vagy a csendőrséggel ellenszenvvel viseltető egyénekek szemben is kíséreljen meg minden lehetőt, míg végre vagy megunják a konok hallgatást és felelnek, vagy valamely véletlen, esetleg elszólás következtében megtalálja a nyomozás fonálának elejét, ha aztán az megvan, akkor már tisztán a csendőrön függ az eredmény sikere.

ÁLTALÁNOS ISMERETEK.

Antwerpen eleste.

Az utolsó nagy' — sőt túlzás nélkül legnagyob' — belga erősség, Antwerpen a többiek után szintén a diadalmas német sereg kezében van. Hollandus újságok tudósításai alapján az «Újság» meglehetősen pontosággal összeállítja Antwerpen ostromának és elestének történetét. — A város körülvételét és ostromát megelőzték azok a nagyszabású erődítési munkák, melyeket a belgák Brüsszel elfoglalása után végeztek. A Haesdonck-erőd és a vizzel elárasztható északi övezet közötti terület megerősítésével kezdték a munkát. Majd a kruitbekei, zvyndrecht-i, callooi második védővonalat helyezték védelmi állapotba. Közben Antwerpen egész területén sáncokat hánytak. Antwerpenről keletre Brialmont terve hiánytalanul végre volt hajtva, az erődök kitűnő karban, úgy hogy kelet felől aggodalom nélkül várta a védősereg az ellenség támadását. Augusztus tizenötödikétől fogva különösen nagy erővel és lendülettel folyt a munka. Bizonyos hézagok kitöltése végett hét redoute-ot építettek, azokat tüzérugekekkel és a gépfegyverek részére védősáncokkal szegték körül és a különböző vé-

delmi műveket árokkal kötötték össze. Minden redoute-ot tíz méter szélességű roppant erős szeges drótsövény nyel vettek körül. Ugyanígy hatalmas szegesdrót-sövény vonul el az egész védelmi vonal előtt. Husz-harmincz méter szélességű farkasvermeket ástak. Mindezek a munkák rendkívül megerősítették a lakosságnak és a katonai köröknek abban való hitét, hogy Antwerpen bevehetetlen. Gyönyörű parasztgazdaságokat semisítettek meg közben, hatalmas faültvényeket, ősrégi fasorokat pusztítottak ki. Senki sem panaszkodott miatta, mert mindenki belátta a kegyetlen irtás szükségességét.

Az ostrom legvéresebb és legrémesebb része az antwerpeni erősség harmadik és egyben utolsó védelmi vonalának áttörése volt. Wilryk, meg Mecbeln erődje, továbbá a 9. és 10. számú erődök között a gránátzápor el nem ült. Majd a sánczok széjjellövésére került a sor. Reggeli hét órakor kezdődött lövetésük és éjfélt tizenkét óráig sivitottak a gránátok. Addigra mindent széjjel-morzszoltak. A védelemre föllállított belga ágyúk még csak felelni sem tudtak a német tüzökadó gépek ordításaira. A védősereg egyáltalán nem volt képes a német ágyúk helyét fölfedezni s azért, ha lőtt is, vaktában lőtt. A németek viszont pontosan tudták, hová löjjenek. Léggömbjeik rendszeres időközönként fölszálltak és a kosarukban elhelyezkedett tisztek pontosan megállapították a belga-angol védelem hadállásait a tűz akkora heves-ségű volt, hogy a védelem csakis biztos halál árán lehetett. A belgák és angolok végül parancsot kaptak, hogy puskapor-készletüket fölrobbantsák; de akkorra már lehetetlen volt löporkamráikhoz férközniök. Éjjeli fél tizenkettőkor elült az ágyúk tüze. A védősereg a szünetet arra használta föl, hogy nyomban megfutamodjék. Antwerpen erősítése már akkor csupa rom volt. Maga a város már az ellenség kezén volt, de a védőcsapatok nem tudtak róla. Városi rendőrök ugyan azonnal kisiettek a védelmi vonalra, hogy fehér zászlóval a város feladásáról értesítsék a csapatokat, de az erődök legtöbbször üres volt már akkor. Vad rohanással menekültek el a katonák a pokolból. Egy réazüknek még sikerült átjutnia a Schelde folyó hidján. A hidat azonban nem sokkal ezután felgyújtották a belgák s az elkésett menekülőket a hollandiai batár felé voltak kénytelenek utjukat venni.

A német gyalogság nyomban ezután megkezdte az ellenség üldözését. Sok belgát elfogtak, még több csak úgy menekült meg ettől a sorstól, hogy sebtében levette egyenruháját és polgári öltözetbe bújt. Futás közben azután az északra eső erődökkel is közölték a város elestének híret a menekülők, mire az erődök azonnal megsemmisítették puskapor-készletüket. A vizes árkokat átbidaló dobogókat felrobbantottak és az erődökből elvonultak. Másnap déli 12 órára már egyetlenegy északi erőd sem volt a belgák kezén.

A várvédő sereg már osztrörtökön tudta, hogy pozíciója védheteetlen. Péntek délben 12 órakor négy német tiszt jelent meg az antwerpeni városháza előtt, hogy a város átadását követeljék. Rövid tárgyalás után az átadás meg is történt. A belga csapatok már ezt megelőzőleg nyakra-főre kivonultak a város körül hányt sánczokból. Egy részük északra menekült és megadta magát a hollandusoknak, másik részük — még pedig a többsége — vad futással rohant át a Schelde hidján. Délután 2 órakor fölgyújtották a hidat, hogy a németek ne üldözhesék a menekülőket. A «Gneisenau» német hajót, a mely a sebesültek kórházul szolgált, még az éj folyamán hollandus területre vontatták a Schelde-torokban. Abban a pillanatban, mikor az utolsó csapatok átkeltek a Scheldén, értek délfelől a borghemi és merxeni kapun át a

németek a városba. Csapat-osztályok nyomban végigvonultak a városon, hogy a déli erődöket is, megosztromolják. Erre azonban már nem került a sor, mert közben a belgák légberöpítették őket.

Egyidejűleg az őrség nyugat felé menekülő részének is útját igyekeztek állani a németek. Termonde-nál akarták oldalbakapni. A brit-belga sereg hatalmas ágyúkkal erősítette meg oldalát, de ez a fedezet legföljebb gyalogos katonák támadása ellen állhatna volna meg helyét. A németeknek azonban Termonde nál tüzérségükkel sikerült előnyomulniok és gyilkos tüzrel kapniok oldalba St. Nicolasnál a szövetségeseiket. Mindössze egy kilométernyi távolságból, láthatatlan fedezék mögül lőtte gránátjait a német tüzérség, akkora pontossággal, hogy a visszavonuló zászlóaljak között pánik támadt, mert a katonák ellenséget nem láttak, csak a srappell-záport, a mely rémesen megritkította soraikat. Leginkább még az angolok állták a tűzkeresztséget, mert ők csak néhány napja voltak harcban. A belga katonák azonban, kiket a másfél hetes ostrom kegyetlenül megviselt, vad iramodással készültek menekülni. Tiszteik rimánkodva kérték őket nyugalomra, kevés foganatja volt. A sereg a belga batár legszélsőbb csücskén állt ekkor, s nem volt egyéb választása, mint, hogy vagy holland földre meneküljön, vagy elpusztuljon a láthatatlan német ágyúk tüzében. Végre is az előbbire határozta el magát. St. Nicolasból az angolok is, a belgák is mellékutakon Klinge felé vonultak Hull től délre, ott fegyvereiket átadták a hollandus katonáknak, mire csónakokon Vlissingenbe szállították őket.

A «Nieuve Rotterdamsche Courant» haditudósítója ellátogatott Antwerpenbe a vár eleste után. Azt hitte, mikor útközben menekülőkkel beszélt, hogy város helyett romhalmazt fog találni. Nagy volt a meglepetése, a mikor alig látott pusztulást. Mindössze a déli városrészeknek égett le sok háza.

A petroleumtartályok környékén nehéz füst szállong, de a petroleumtartályok és a körülötte lévő leégett rak-tárházakat maguk a belgák gyújtották fel. A székesegyház alig sérült meg. Karsu tornyai épek. A városháza ormáról még a belga zászló lengett, de épen akkor, szombaton reggel kilencz órakor vonták be és helyébe kitűzték a német lobogót. A városi rendőrök mindenütt szolgálatot teljesítenek, miután az új katonai parancsnok visszaadta kardjaikat.

A városháza előtt német katonák tömege áll. A lépcsősarnok tele falatozó német katonával. A hírlapíró egyiküktől megtudakolta, hol találhatná a katonai kormányzót. A német katona udvariasan elvezette a városháza nagy tanácstermébe és felnyitotta előtte az ajtót.

— Egy nagyon jóképű tiszt előtt álltam, — folytatja a hírlapíró — hosszú körszakálla volt, ragyogó egyenruba rajta, melle tele rendjellel. Köröskörül egy hosszú zöld asztalnál az antwerpeni városi tanács tagjai ültek.

A tiszt báró Sebütz altábornagy, Antwerpen városának új katonai parancsnoka és kormányzója. A hírlapíró elbeszélte a tábornoknak, hogy milyen rettenetes futással menekült Antwerpen lakossága Hollandia felé. Találkozott velük az országúton és Sebütz báró azt felelte, hogy ép most akarja megtenni az intézkedéseket, hogy visszatérésre bírja az elmenekült antwerpenieket. Mindjárt fel is kérte Frenk képviselőt, a ki egyúttal városi képviselőtestületi tagja, hogy írja le, a mit diktál. A tábornok tollbamondta a következő proklamációt:

Antwerpen várának alulírott parancsnoka biztosít mindenkét, hogy semmi sem állja útját, hogy az Antwerpenből elmenekültek visszatérjenek a városba.

Senkit sem fog bántódás érni. A magánvagyon épségéről kezeskedik a kormányzó, föltéve hogy a lakosok közül senki sem fog ellenséges szándékot mutatni a katonák iránt. A polgárórség tagjait lefegyverzik ugyan, de nem fogják őket hadifoglyoknak tekinteni és nyugodtan visszatérhetnek.

Antwerpen, 1914 október 10.

Báró Schütz tábornok parancsnok.

Ezzel a fontos irással Frenk képviselő útnak indult és magával vitte a hírlapíró is. A hollandiai határ felé mentek, hogy útközben a menekülőknek megmutassák a proklamációt. Igen sokan mindjárt meg is fordultak, a legtöbben azonban továbbmenekültek fejezéstelenen Hollandia felé.

Antwerpenben meggyőződött a rotterdami újság tudósítója arról, hogy több mint egy millió ember menekült el a városból. Tudni kell, hogy Brüsszel bevétele után sok brüsszeli lakos keresett menedéket Antwerpenben. Most ezek újra menekültek. A rotterdami hírlapíró sok automobilt látott, melyek Hollandia felől jöttek, hogy útközben felvegyék a menekülőket. Legelőször azokat emelték kocsiba, a kik az éhségtől kimerülve heverték az országút szélén. Az automobilon közt öt olyan is volt, a melyeket Vilma hollandi királynő küldött az antwerpeni menekültek elé.

Mechelnbe is ellátogatott a haditudósító és azt írja, hogy szörnyű, a mit ott látott. A városnak majdnem minden lakosa, körülbelül hatvanezer ember elmenekült. Minden úgy maradt, a hogy a rémes pillanatban volt, a mikor futni kellett. A lakások és a boltok tárva-nyitva.

*

Az amsterdami „Algemeen Handelsblad” nyomán közöljük még itt a vívódó Antwerpen életének ezt az eleven leírását:

Három nap óta megint nagyon megváltozott Antwerpen képe. A várakozás nyugalmit nagy nyugtalanság váltotta föl, a lakosság félelme még sokkal nagyobb. A háború kezdetén Belgium sorsáért aggódtak, most a veszedelem sokkal közvetlenebb, mert magát a várost fenyegeti. Az önző, jól táplált, potrohos színjerek (az önálló kereskedőket köszöntik ezzel a szóval ó Hollandiában) sohasem gondoltak arra, hogy szendergő nyugalomból, valamikor ki is zavarhatják őket. A kis kedélyes hájfejűeknek, Jordaens királyai és Rubens szőke polgár herczegkisasszonyai ivadékainak néhány hónap előtt arról beszélt volna, hogy részük lesz a háború minden borzalmában, az bizony rossz sorsra jutott volna.

S még a bábórá alatt is föltöbb relatív volt az antwerpeniek izgalma. Persze gyűlölték a németeket, a hazafias lelkesedés áradata őket is magával ragadta, a fiaik bevonultak a németek ellen ép úgy és ugyanolyan elzántsággal, mint a flamand parasztleányok és a vallon bányamunkások. Mikor a dübörgő német hadsereg széles áradata elöntötte Belgiumot, mikor az égő városok és falvak lángja és sűrű füstje felcsapott az égnek, holott ők dagadó pihés ágyúknál mélyen aludtak és eszükbe sem jutott arra gondolni, hogy odaát ezrek meg ezrek pusztulnak el, a színjerek nem igen látszótlak nyugtalanoknak. A király és a királyné ott volt a város falai között. És ott a kormány is. Most ők voltak a főváros. Am lássák a brüsszeliak, hogyan boldogulnak az ő német kormányukkal és az ő Goltz pasájukkal. Antwerpen mindig is „le réduit national” volt. Antwerpen lett maga az egész Belgium.

Mikor aztán látták, hogy nem sok történt, hogy a nagy események tőlük távol játszódnak le, messze Franciaországban, akkor megint megnyugodtak, jól ettek és jól ittak. Valószínű, hogy megfeledeztek volna a bábóráról, erődítményeik biztos várfalai mögött, ba Zeppelin úr őkegylmessége nem küldött volna néha-napján egy-egy figyelmeztetést, hogy a németek nagyon jól tudják, mennyit ér Antwerpen s hogy az első kedvező alkalmat megragadják majd, bár talán néhány ezer ember árán is, hogy csakugy en passant Antwerpent is hozzácsatolják a többi „Német-Belgiumhoz”.

De nyugalomuk, sajna, nem sokáig tartott. Tudták, ugyan, hogy Mecheln és Vilvoorden között néhány ezer német tanyázik, de megnyugodtak abban, hogy édeskevés az ahhoz, hogy Antwerpent, mint ők hitték, Európa legerősebb városát komolyan megtámadbassák. Ahhoz — mondták — néhány százezer főnyi katonaság szükséges. És a bombázás? Ugyan! A nehez negyvenkettes ágyúk? Legenda, fiúk, legenda! S erődítményeik vélt biztonságából nyelvet öltögettek a németekre s gúnyolódva kiabáltak: gyertek csak!

De lám, a tapintatlan németek, komolyan vették a kihívást s a nehez mozsarak megint működni kezdtek Mecheln ellen, aztán Lier ellen, sőt egy lövedék Boomba is eljutott.

Hogy milyen komoly a dolog, arról a menekültek adtak fogalmat, kiket az ulánusok kergettek ki fölgyújtott falvaikból. Tömegesen jöttek és vége-hossza nem volt ennek a szomorú invázióknak. Egyszerre zajos lett a város. Valami történt, de még nem tudták, hogy mi. Az újságok hallgattak, vagy bomályos és kétértelmű híreket közöltek. Aztán megjött a híre, hogy a németek az első erődítményvonalat bombázzák, Waelhemet, Sint Kathelijne-Waver-t. Hosszú és végtelennek látszó éjszakan hallgatták álmatlanul az antwerpeniek az ágyúk dörgését. „Az erődítmények megállják helyüket... Az állapot tegnap óta nem változott... A német támadásokat visszautasítottuk s az eredmények, a melyeket az ellenség elért, nincsenek arányban a nagy municziópazarlással. Igy szóltak a hivatalos híradások. De a birek, a melyeket menekülők és sebesült katonák hoztak, másról beszéltek. Hamarosan megtádtuk, hogy a külső erődök legértékesebbjei nem tudnak ellentállni a német és osztrák-magyar ágyúk pusztításainak. Most már meg-látszott az embereken, hogy félnek. Fojtogató volt az atmoszféra s minden ember olyan, mint a hajszott vad. Valósággal megostromolták a menekülőket s a rémület percéről-perczre nőtt. Mi fog történni? Vajjon megrohanják Antwerpent? Vad. szágulással katonai autók rohantak végig a város utcáin. S a félelem a benzinzüznél is jobban fojtogatta az utcán népét. A félelmet fokozta még egy „Taube” látogatása. A tragikus és czóltalan repülőgépvadászat, a mely közben a városra visszabulló shrapnellek csak a kíváncsi báméskodókban tettek kárt.

Sokan voltak olyanok, a kik álmatlanul töltötték ezt az éjszakát.

Másnap azután kitört a vakrémület, a pánik. Az utolsó hivatalos kommuniké elég érthetően megsejtette, hogy hiába volt a belga sereg vitézsége, Beseler seregének fölvonulását nem tudta megakadályozni. A belgák szép rendben visszavonultak a Nethén túlra. Most bát a folyó az akadály, melyen a németeknek keresztül kell törtétniök, ha a támadást folytatni akarják. De... a ki a térképre néz, annak ez nem kisebbet jelent, mint hogy a németek keresztültörték az első erődsonon.

És embereket láttam, a kik rémülettől sárgán mondtak

fel gazdájuknak és ész nélkül, készülődtek az elutazásra. Ugy látszott, hogy De Guise tábornok proklamációja, melylyel „Antwerpen vitáz népét” nyugalomra intette, épen ellenkező hatással járt. Mindenfelől menekültek az emberek. A rotterdami hajó kikötőhelyén kétségbeesett küzdelem folyt egy-egy helyért. Volt, a ki mesés összeget fizetett egy csónakért, a mely Vlissingenbe vigye.

És hogy a szerencsétlenség teljes legyen, hurré lett, hogy a kormány Ostendébe készül elutazni és hogy a katonai kórházakat kiüritik. A rémület deliriummá nőtt.

A boltokat, a kapukat bezárták, a hatóságokat és a konzulátusokat utlevélért rohanták meg...

De egy csapásra újra megváltozik az állapot! Rendelet jött, hogy a minisztériumok el ne utazzanak és a sebesülteket, kiket már Bruges és Ostende felé pakkoltak föl, visszavitték az ambulanciákba.

Egyszerre egészen más természetű birekkel telt meg a város. Kluck tábornokot a szövetséges-seregek tökéletesen megverték, százezer németet elfogtak... Antwerpen huszonnégy óra leforgása alatt fölmentik... Beseler serege már tíz kilométerre vissza van verve... Az angolok uton vannak...

Késő éjszakáig talpon volt egész Antwerpen. A bűvös holdfénybe borult városba tömegével özönlik a nép. — várta az angolok ezreit! Sokan tértek haza úgy, hogy színét sem látták az englishmaneknek.

KÉPEINKHEZ.

Az oroszok Magyarországon.

Mi, itthonmaradtak, a háboru kezdetétől fogva teljesen nyugodtak voltunk a felől, hogy ellenfeleink közül bármelyik is itthon zaklasson bennünket. S daezára, hogy a szerbek közvetlen szomszédaink, az oroszok pedig hamarosan ellepték Bukovina és Galiczia velünk határos részeit, míg a nagy csaták folytak, egyiknek se jutott eszébe, hogy a magyar határon belülről is be kellene nézni. Most még nem ismerjük az ettől való tartózkodásnak az okát, talán arra vezethető vissza, hogy nagyobbbrészük ismeri azt a szállóigét: „Ne bántsd a magyart!”

Később mégis csak akadtak mindkét részen olyanok, a kik nem akartak tudomást venni e pár szóban is sokat jelentő figyelmeztetésről és belül merészkedtek határainkon. Ámde hamarosan megtanulták ezek is, hogy a hármass halom és a négy folyó határain belül csak akkor szoktak szíves és világszerte híres vendégszeretettel fogadni a vendéget, ha jó szándékkal jön.

Így jártak a komitácikkal spékelt szerbek a délvídeken és hasonló módon oktattuk ki az oroszokat is, a

kik szintén kedvet kaptak egy kellemes magyarországi kirándulásra s az ő magyarok nyomdokait követve, a jelen számunkban közölt képekkel illusztrált helyeken, egyszerre három felől is benyomultak országunkba, azzal a jó reménységgel, hogy a mi nem sikerült nekik Galicziában, t. i. a Bécs és Berlin felé vezető út kieroszakolása, azt majd Magyarországon át haladva fogják kivívni. Annyira bizonyosra vették ezt, hogy Máramarosszigeten már számolgatta is a parancsnokuk kedélyes pezsgőzés közben, hogy a harmadik állomás Budapest s a többi már jön magától.

Nem vártunk ugyan rájuk sehol, gondolván, hadd jöjjenek beljebb, mert tudtuk, hogy bejönni is nehéz lesz nekik, de még nehezebb lesz kimenni. Úgy is történt. Megmászta az északi 869 m., a vereckei 745 m., s a körösmezői (Jablonica) 931 m.-es hágókat s miután feltartóztatás nélkül jöhettek be, az elért sikertől elkapatra hamarosan eláraszották hazánk északkeleti részét.

Honvédeink és népfelkelőink csak azt várták, hogy hagyják el a határt, de nem engedték őket megállapodni, sem szándékukhoz képest kiterjeszkedni, hanem a segítségül érkezett csapatokkal és a lengyel lövészekkel mindenfelől hamarosan rajtok ütöttek s a várt szíves marasztalás helyett csak Úzsoknál vagy Nyolcezeret ejtettek el közülök, a többieket pedig hanyatt-homlok üldözték vissza Galicziába. Ugyancsak így járt a másik két csapat is. Seregeink hamarosan szétszórták őket Máramaros bércei között s az így szétszórt csapatok bármerre bolyongtak is, mindenütt beleütköztek seregünk érezgyűrűjébe, keresvén az utat visszafelé. Sokat közülök elfogtak, még többet elejtettek vagy megebesítették dicső seregeink s a kik visszamehettek is a Kárpátokon, valószínűleg nem sorolják kellemes emlékeik közé a Magyarországi kirándulást.

HIREK.

Harcztéri események. Pap Dakos Sándor, az V. hadsereg-badtáparancsnoksághoz tábori szolgálatra beosztott, VI. számú csendőrkertületbeli csendőr. cz. őrmester, október 2-án, Brckán betegség következtében meghalt s október 3-án ugyanott eltemettetett. Nyugodjék békeben!

Simon István, nagybecskereki őrsbeli csendőr, október 22-én éjjel, a bárányosi füzésekben folytatott barczban, hadifogságba esett.

Ellenszegtlések. Berényi Péter őrmester, október 22-én a somogy megyei Meryén, Novák Pál ottani lakos ellenszegülő ellen, annak súlyos sérülésével végződő, löfögyvert használt. Balázs Lajos botfalvi őrsbeli csendőr, október 19-én, a brassói méhkeretknél Szimion György botfalvi lakos ellenszegülő ellen, annak könnyű sérülésével végződő szuronyfögyvert használt.

Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára

Köztisztviselői kölcsönök törlesztésre.

Előlegek értékpapirokra.

Családi házak és telepek létesítése.

részvénytársaság

Budapest, VII., Rákóczi-ut 76. sz.

— Telefon 153—44. szám. —

Alaptőke 2.000.000 korona.

Kölcsönök lakbérletítés ellenében.

Külföldi pénznemek vétele és eladása.

Sorsjegyeknek részletre és készpénzért való eladása.

Elfogadunk hetéteket takarékpénztári könyvecskére. 1. Oly takarékbetétek után, melyeket hat hónapi felmondási idő lekötése mellett helyeznek el intézetünkknél, 6% (hat) hetéti kamatot fizetünk. (A tőkekamatadólevonásával.) 2. Oly takarékbetét után, melynél a betető az 1. pontban jelzett felmondási időt ki nem köti, 5¹/₄% (öt és fél) hetéti kamatot fizetünk. (A tőkekamatadó levonásával.)

Előleget nyújtunk értékpapirok, so sjegekre, vidéki intézetek részvényeire. Személyi kölcsönöket folyósítunk kezesség mellett vagy jelzálogos biztosíték ellenében, jutányos kamattétel mellett. Utalványok, intézvények és chequek beszedését elvállaljuk igen mérsékelt költségek felszámításával. Veszünk és eladunk értékpapirokat, idegen pénzeket.

HIVATALOS RÉSZ.

SZEMÉLYI ÜGYEK.

Részesítették:

1914 szeptember hó 1-ével:

az évi 800 korona korpótdíjban:

Mayer József a VI., simonyi és varsányi Simonyi József az V., Osiszar Gyula a VI., Gömöry László az I., Borhy Sándor a III. és Proch József az V. számú csendőrkerület állományába tartozó századosok, továbbá

az évi 400 korona korpótdíjban:

Varga Gusztáv a VIII., Sebesta Ottokár az I., Nagy Béla az V., Lipcsey András a III., Polster Kálmán a VI. és Tashoffer Gyula az V. számú csendőrkerület állományába tartozó századosok.

Előléptettek:

1914 október hó 1-ével:

örsvezető cz. őrmesterekké:

A m. kir. VIII. számú csendőrkerület állományában: Borbély Gáspár, Dézsi Balint, Turcsányi Bertalan és Eszik Mihály csendőr cz. őrmesterek; továbbá

1914 október hó 8-ával:

a cs. és kir. II. hadsereg-hadtápparancsnokság tábori csendőr törzstisztje al al:

csendőr cz. őrmesterekké:

a m. kir. I. számú csendőrkerület állományában: Lőrincz János;

a m. kir. IV. számú csendőrkerület állományában: Köbli Ferencz, Janik Károly, László András, Vajnai Ferencz, Szabó Gergely, Török Lajos, Hincz György, Szabó Ferencz I.; és

a m. kir. VII. számú csendőrkerület állományában: Miesz György, Butyurka Sándor, Schnell János és Gal András I. tábori szolgálatot teljesítő csendőrök.

Járóvezetői jelvénynyel elláttattak:

A m. kir. IV. számú csendőrkerület állományában: Krajbik Sándor, Oniczko László, Balázs Sándor, Galamb Péter, Kota Károly, Fodor Mihály, Bak József,

Kiss István II., Mibalik György, Szekes Sándor és Zsoszán Miklós; továbbá

a m. kir. VIII. számú csendőrkerület állományában:

Marosán János, Pásztor István, K. Varga János, Vikás Péter, Hegyi József, Treiszte Illés, Hevesi Gábor, Kallós László, Kerrant József, Lovas István, Redő Lajos, Földi Lajos, Dormány Gergely, Laux Adolf, Tari Lajos, Tóth Janos I., Makai Imre, Jámbor Imre, Rékási László, Balint István és Magyar József csendőrök.

Lovaglási jutalomdíjban részesített:

A m. kir. VIII. számú csendőrkerület állományában: Timár Lajos csendőr 2 db. 10 koronás aranyból álló lovaglási jutalomdíjban részesített.

Névváltoztatások:

A m. kir. I. számú csendőrkerület állományában:

Criste Flóra csendőr, a m. kir. belügyminiszter ur 1914. évi 169.687/VI—a. számú engedélye alapján, családi nevét «Krasznai»-ra változtatta.

Bindiu István csendőr, a m. kir. belügyminiszter ur 1914. évi 35.713/VI—a. számú engedélye alapján, családi nevét «Bányász»-ra változtatta.

A m. kir. VII. számú csendőrkerület állományában:

Garbovianu Miklós csendőr cz. őrmester, a m. kir. belügyminiszter ur 1914. évi 163.041/VI—a. számú engedélye alapján, családi nevét «Bedő»-re változtatta.

Stoica Simon csendőr, a m. kir. belügyminiszter ur 1914. évi 163.042/VI—a. számú engedélye alapján, családi nevét «Szamosi»-ra változtatta.

ÓVÁS és KÉRELEM!

Szántó József 16 éve álló géparúháza kizárólag alantli czímen létezik Szegeden a városi bérpalotában. Kerem tehát sok ezer üzletbarátomat, ügyeljenek hogy meg ne téveszék basználó vagy csúszkák és szigorúan Szántó József nevét követeljék rendelés megtételénél. Flókraktáram pedig nincs Szegeden, de sehol az országban. Csakis



nálam kaphatók: katonai hegyi, Postillon, Britania és Helical kerekpárk a tűnélküll Pathéfon beszélőgépek és lemezek fölerakata is nálam van, csendőrségi díszvarrógépek csekély rész tisztetésre. Főárjegyzékem ingyen küldöm. Várom becses rendeléseket és ez uton tudom ödvözlétemet sok ezer pártoló barátainak. ::

SZANTÓ JÓZSEF
géparúháza Szegeden, városi bérpalota.

Várnay és Fia, Budapest, VI., Gyár-utca 26.

Nyomtatványok

Sapkák

Keztyük

Kardbojt

Celluloid kezelő és nyakraaló

Czipókrém

Fegyverzsir

Borotváló készlet

**6, 10 és 20 éves
szolgálati kereszt
stb. stb.**

Nagyvárad, Rulikovszki-ut 24. Szeged, Kárász-u. 9.

**Mindennemü felszerelési tárgyak
dus raktára olcsó árakkal.**

Szives figyelmébe ajánljuk, hogy nagy raktárt tartunk téli alsó ing és lábravalókból, keztyükből, hósapka, fülvédő, harisnya, nemkülönbön házilag készült ingek és lábravalókból, kitünő minőségben, olcsó árak mellett.